

Yayın Tanıtımı:

Hasan Çelik, *Tâhirü'l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları (Birinci Kitap), Edebî Türler, Şekiller ve Edebiyat İstilahları Şerhler ve Tercümeleler. Tartışmalar*, Büyüyenay Yayınları, 2020.

Hasan Çelik, *Tâhirü'l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları (İkinci Kitap), Edebî Bahisler, Nesre Tahviller, Şerhler*. Büyüyenay Yayınları, 2021.

Tâhirü'l-Mevlevî (Tâhir Olgun), yaşadığı dönem itibariyle (1877–1951) Türk edebiyatının köklü değişimlerine tanıklık etmiş; Türk kültürü ve edebiyat tarihine şair, yazar, gazeteci, müderris, edebiyat tarihçisi, Mevlevî dedesi ve mesnevî-hân kimlikleriyle geride pek çok eser bırakmıştır. Tâhir Olgun'un, basılı eserlerinin yanı sıra kendi çıkardığı dergi ve döneminin süreli yayınlarında yayımladığı makaleler Türk edebiyat tarihine katkı sağlayacak niteliktedir. Türk kültür tarihinin ortak mirası olan bu yapıtlar ile süreli yayınlarda yayımlanmış fakat döneminde kitaplaştırılmamış eserler gün ışığına çıkmayı beklemektedir. Bu eserleri önemli kılan ise pek çoğunun birincil kaynak niteliği taşımasıdır. Edebiyat ve tarih alanında yapılan çalışmaların en çok ihtiyaç duyduğu birincil kaynakların eski harfli olmaları ve ulaşılabilirliğinin sınırlı olması araştırmacıların karşılaştığı sorunlardır. Türk kültür ve edebiyat tarihinde birincil kaynak niteliği taşıyan Tâhir Olgun'un dönemin süreli yayınlarında kalmış makaleleri Hasan Çelik tarafından *Tâhirü'l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları (Birinci Kitap), Edebî Türler, Şekiller ve Edebiyat İstilahları Şerhler ve Tercümeleler, Tartışmalar* (2020), *Divan Edebiyatı Yazıları (İkinci Kitap), Edebî Bahisler, Nesre Tahviller, Şerhler*, Büyüyenay Yayınları (2021) adıyla derlenerek Büyüyenay Yayınları aracılığıyla kitaplaştırılmıştır.

TÜRK LÜK BİLİMİ ARAŞTIRMALARI
JOURNAL OF TURKOLOGY RESEARCH
50. SAYI / VOLUME
2021-GÜZ / AUTUMN

Sorumlu Yazar
Corresponding Author

Özlem YAYGIN

ozlemyaygin22@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9533-3104

Atf

Citation

Yaygın, Özlem. "Yayın Tanıtımı: Tâhirü'l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları I-II." *Türklük Bilimi Araştırmaları*, no. 50, 2021, ss. 205-208.

YAYIN TANITIMI
BOOK REVIEW

Tâhirü'l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları - Birinci Kitap; Tâhir Olgun'un *Mahfil*, *Beyanu'l-hak*, *Sebilü'r-reşad*, *İslam Yolu*, *Konya*, *Bilgi Yurdu*, *Çığır*, *Varlık*, *Kurun* ve *Hak* gazetelerinde edebiyat üzerine yayımladığı makaleleri ile diğer bazı yazılarının derlemesiyle elde edilmiştir. Kitabı yayına hazırlayan Hasan Çelik "Sözbaşı" kısmında bu yazılardan sadece *Şair Nev'î ve Sûriye Kasidesi*'nin daha önceden kitaplaştırılmış diğer yazıların bahsi geçen süreli yayınların tek tek taranması sonucu elde edildiğini belirtilmektedir. Ayrıca kitapta yer alan yazıların aslına -mutlak mutabık- kalınarak günümüz alfabetine aktarıldığı, ekleme, eksiltme ve sadeleştirilme yapılmadığı beyan edilmiştir. Vezin gereği manzumelerde uzatma işaretlerinin kullanıldığına dikkat çekilmiş ve ihtiyaç duyulan kavram, terim, deyim ve tabirler hakkında açıklayıcı dipnotlara yer verilmiştir. Gerekli görülen yerlerde kullanılan açıklayıcı dipnotların yanı sıra Tâhir Olgun'un alıntı yaptığı kaynak eserler hakkında verdiği bilgilerin -çoğu zaman eser adı ile sınırlı olması sebebiyle- orijinal kaynağına ulaşıldığı, alıntının eserin hangi cildinden, hangi sayfasından yapıldığı tespit edilerek günümüz usulüne göre dipnot olarak verildiği özellikle belirtilmiştir. Bu bağlamda kitap, Tâhir Olgun'un yazılarının ilk kez toplu bir hâlde yayımlanmasının yanı sıra orijinalliği bozulmadan zenginleştirilmiş ve güncellenmiş bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Tâhirü'l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları - Birinci Kitap'ın içeriğini oluşturan makalelerin ortak tarafı, "edebiyat" merkezli olmalarıdır. Bununla birlikte, Tâhirü'l-Mevlevî imzası taşıyan ve süreli yayınlarda unutulması istenmeyen yazılar da kitaba dâhil edilmiştir. "Edebi Türler, Şekiller ve Edebiyat İstilahları, Şerh ve Tercümeleler, Tartışmalar, Ekler" başlığını taşıyan beş ana bölüm, içeriğine göre tasnif edilen makalelerden oluşmaktadır.

"Edebî Türler, Şekiller ve Edebiyat İstilahları" adını taşıyan bölüm edebiyat lügati meselesi ile başlamaktadır. Tâhir Olgun'un tecrübesinden ve bilgisinden istifade edilerek çıkarılmak istenen edebiyat lügati için yapılan yazışmalarda, komisyon üyeleri arasında yaşanan tartışmaları ve resmî kurumların çıkardığı engelleri birinci ağızdan öğrenebilmekteyiz. Bununla birlikte bu bölüm, önceki yüzyılda başlayan Cumhuriyet döneminde de devam eden dilde sadeleştirme meselesine, Tâhir Olgun'un penceresinden bakma imkânı sunmaktadır (27). Tahir Olgun'un, örnekler kullanarak divan edebiyatına ait istilahlara başka deyişle terimlerin anlamları, kullanım biçimleri alfabetik bir sıra ile yine birinci bölümde yer almaktadır.

“Şerh ve Tercümeleler” adını taşıyan ikinci bölüm, edebiyatın son temsilcilerinden ve divan sahibi olan Tâhir Olgun’un, Türk ve İran şiirlerinin farklı nazım türlerinden seçtiği edebî metinlerin şerhlerine ayrılmıştır. Bu bölümde yer alan yazılar divan şiiri üzerine yapılan çalışmalara yeni bilgiler sunmaktadır. “Tartışmalar” bölümünün adından da anlaşılacağı üzere Tâhir Olgun’un dâhil olduğu edebî tartışmalar ve bunların taraflarına ait cevaplar yer almaktadır. Tâhir Olgun ile Sadettin Nüzhet Ergun arasında cereyan eden tartışmanın konusu on altıncı yüzyılın önemli şairi *Bâkî*’nin biyografisi üzerinedir. Sadettin Nüzhet Ergun, Tâhir Olgun’un *Bâkî*’ye *Dair* isimli çalışmasında tahmini bir bilgiyi kaynak göstermeksizin kesin bilgi olarak aktarmasının yanı sıra tespit ettiği diğer eksiklerden ve hatalardan bahsetmektedir. Buna karşılık Tâhir Olgun da kendisine yöneltilen eleştirilere Sadettin Nüzhet’in hatalarına dikkat çekerek cevap vermektedir. Diğer bir tartışmanın taraftarı ise Şehabettin Süleyman’dır. Dönemin edebiyat sahasında cereyan eden tartışma örneklerinin yer aldığı bölüm, dönemin edebiyat sahasının atmosferini, eleştiri anlayışını ve karşıt görüşlerin tavrını açıkça görme, anlama imkânı sunmaktadır.

Divan edebiyatının unutulmaya yüz tuttuğu yıllarda, bu geleneği gerek yazdığı şiirleriyle ve gerekse makaleleriyle canlı tutmaya çalışan Tâhirü’l-Mevlevî’nin “Divan Edebiyatının Acıklı Sonu” başlıklı şiiriyle başlayan İkinci Kitap, Tâhirü’l-Mevlevî’nin bu konudaki hassasiyetini de ortaya koyan ve bunun manzum bir şekilde ifade edilmiş hâlidir.

Tâhirü’l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları - İkinci Kitap; edebiyat alanında yapılan çalışmalarda doğru ve yeni bilgiler ancak orijinal eseri ve özellikle süreli yayınları tekrar tekrar gözden geçirilmesiyle elde edilebilir. Bu usulde yapılmayan çalışmalar edebiyat alanında tekrar silsilesi olarak karşımıza çıkmaktadır. *Birinci Kitap*’ta olduğu gibi *İkinci Kitap* da süreli yayınların taranması sonucu elde edilen yazıların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Yayına hazırlayan Hasan Çelik, ilk kitapta olduğu gibi ikinci kitapta da metinlerin orijinalliği, kaynak gösterimi imlâ kuralları gibi konularda aynı hassasiyeti göstermiş ve “Sözbaşı” kısmında çalışma usulü hakkında gerekli bilgileri aktarmıştır. Kitapta ilk defa okuyucusuyla buluşan yazıların dışında daha önce farklı çalışmalara konu olmuş yazılar belirtilmiştir.

Tâhirü’l-Mevlevî Divan Edebiyatı Yazıları - İkinci Kitap’ta *İ’tisâm*, *Peyâm*, *Peyâm-Sabah Edebî Nüsha*, *Sırât-ı Müstakîm*, *Sebîlü’r-reşâd*, *Açık Söz*, *İslâm Yolu* ve *Bilgi Yurdu* gazete/dergiler taranarak Tâhirü’l-Mevlevî imzalı edebî yazılar bir araya getirilmiştir. Kitabın içeriğini oluşturan Divan edebiyatı hakkındaki yazıların yanı sıra Yeni Türk edebiyatına dair tespit edilen yazılar da kitaba dâhil edilmiştir. Kitap

“Edebî Bahisler, Nesre Tahviller, Şerhler, Ekler” başlığını taşıyan dört bölümden oluşmaktadır.

“Edebî Bahisler” bölümünde Tâhir Olgun’un, edebiyat tarihinde önemli isimleri ve eserleri hakkında kaleme aldığı on dört yazı bulunmaktadır. Farklı süreli yayınlardan elde edilen bu yazılarda Hamdullah Hamdi, Şeyh Galip, Yunus Emre, Molla Câmî, Sürûrî, Gubârî, İskender Çelebi gibi eskiler yanında Ahmet Mithat Efendi, Namık Kemal ve Mehmet Âkif gibi kendi dönemlerinin önemli isimleri ve eserleri hakkında örnekler yer almaktadır.

“Şerhler” bölümünde farklı dönemlerin şairlerine ait farklı nazım türlerinden seçilmiş örneklere yer verilmiştir. Edebî metinlerin yazıldığı dönem ile okurun dönemi arasında zamana bağlı olarak değişen estetik algı, edebî ve kültürel farklılıklar metin şerhleri aracılığıyla açıklanmaktadır. Dolayısıyla edebî metinler üzerine yapılan şerhler dönemin edebî zevki, şiir dili, kelime kadrosu ve sanat anlayışı gibi pek çok konuda aydınlatıcı olmuşlardır. Zira metin şerhinin yapılabilmesi için bilinmesi gereken kuralların yanı sıra kültürel birikimi de sahip olunması gerekmektedir. Divan edebiyatını en iyi bilenlerden biri olduğu kabul edilen Tâhir Olgun’un şerhlerinin günümüz çalışmalarına sağlayacağı katkı önemlidir.

“Ekler” bölümünde yer alan “Yine Habis Bir Eser Hakkında” başlıklı yazıda ahlaka aykırı bulduğu yayınları; Mehmet Rauf’un *Zambak*, Osman Şefik’in *İzdivaç Mektupları* isimli eserlerinden örneklerle eleştirmektedir.

Süreli yayınlarda dağınık bir hâlde bulunan Tâhir Olgun’un yazılarının büyük kısmı Büyüyenay Yayınları aracılığıyla ilk kez yeni harflerle okuyucu karşısına çıkmış ve edebiyat araştırmacılarının istifadesine sunulmuştur. Gösterdiği titizlik ve hassasiyet Hasan Çelik’in bundan sonraki çalışmalarına referans olacak niteliktedir.